

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՅՒՍՈՒՍԻ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄԸ ԸՍՏ ՀԱՄԱՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Դ. ԳԼՈՒՆ

ՔԱՂԱՌՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄՆԵՐԸ. ՅՒՍՈՒՍԻ ՀԵՏԵՒԻԼ

(Շար. Սիւն 1935, էջ 269 էջ)

Բ. ԶԴՋՈՒՄԸ ՆԻ ՆՈՐ ԿԵԱՆՔԸ

Ի՞նչ բանի մէջ կը կայանայ այս հարկաւոր կերպարանափոխութիւնը: Ամենակային կողմէ ան կ'ենթադրէ շնորհք, իսկ մարդուն կողմէ պէտք է ըլլայ՝ ընդունիլ ատուածային խօսքը, այսինքն մարդն ու Աստուած կը միանան՝ միասին կատարելու համար կրկնական գործը մեղաւոր աշխարհին մէջ:

Ա. Առաջին պայմանը այն է որ Յաւիտենականը ներէ. եթէ անառակ որդին, զոր օրինակ, իր սրտին խորը պահած չըլլար ընդունուելու յոյսը, քաջութիւնը պիտի չտաննար վերագառնալու իր երկիրը, և իր աղերսանքը թռչնելու իր շրթներէն: Բայց անիկա, իր հեռաւորութիւններէն մէջ, կը զգայ թէ նա զոր ինքը թշնամոնեց՝ իր հայրն է միշտ. որդի հօր մը բնորոշիչ գործը այն է թէ անիկա կ'արգահատի իր նոյն իսկ յանցաւոր զաւկին վրայ. արդ, այսպիսի է զգացումը՝ զոր Աստուած ունի ըմբոստներուն վերաբերմամբ. զի Աւետարանը թողութեան արքայական յայտնութիւնն է: Սիրոյ այս պատգամը հին դարերուն մէջ մարգարէներն է որ բերին (Նբմ. ԼԳ. 8, Սաայի ԽԳ. 25, ԽԳ. 22, Դան. Թ. 24): Փրկչին դարուն, քանի մը երկնաշէն խորայնլացիներ կ'ակնկալէին անոր իրապօրո՞ւմն երկրի վրայ (Ղուկ. Ա. 77): Բայց Յիսուս է որ անոր կուտայ իր վերջնական ձեւը. վասնզի կը յայտարարէ ամբողջին առջեւ. «Նկն Որդի Մարգար խնդրել և կենցաղանկ զգորուսեալն» (Ղուկ. ԺԹ. 10, ԺԵ.):

Այս Աստուածը, որ կը ներէ, վասնզի տողորուած է կարեկցութեամբ (Մաթ. ԺԼ. 27), իր իշխանութիւնը կը փոխանցէ Յի-

սուս Քրիստոսի (Մաթ. Ժ. 40, Թ. 6), որ զայն իր կարգին կը հրիտակէ իր աշակերտներուն (Մաթ. Թ. 40, ԺԼ. 18, Ղուկ. ԻԳ. 47): Այսպէս աստուածային շնորհը, որ մեղաւորին կը տրուի, անվերապան է. մարդկային որեւէ արժանիքէ անկախ՝ դասակարգային տարբերութեանց հետ կապ չունի ան երեքք. ով որ ինքզինքը կորսուած է զգայ, կը ներկայանայ Աւետարանի թողութեան առջեւ (Ղուկ. ԺԹ. 10). անախտաբար ամենուն է որ կ'աղաչուի Տիրոջը ողորմութեան ձայնը: Ուստի Աստուածոյ թագաւորութեան բարեքններ միակ ժողովուրդի մը մենայնորէն չեն այլևս: Ամէն մեղաւոր պարտի իրեն համար նկատել այս գանձը, այդ նպատակին ձգտելով իր ոյժերը, կորովի և սրտազին խայնքով մը հասնելու համար անոր: «Արքայութիւն երկնից բռնադատի, և բռնեք յափշտակին զնա» (Մաթ. ԺԱ. 12): Արդ, որովհետեւ Քրիստոսի հրաւիրածներէն շատերը կը յապաղին ճամբուն վրայ, ու իրենց առջեւն կը փախցնեն վարձքը (Մաթ. ԻԲ. 14), կարեւոր է գիտնալ թէ ի՞նչ տրամադրութեանց մէջ պէտք է լինիլ, պատասխանելու համար Տիրոջ շնորհաց:

Բ. Յիսուս մարդկային հոգին բազայտած է յաճախ գէշ պատրաստուած դատի մը հետ, ուր սերմ կը ցանեն: Իր ամենէն ծանօթ առակներէն մէկուն մէջ անիկա նոյն իսկ կը զատորոշէ երեք տեսակ անբեր գետիններ, որոնց վերլուծումը ցոյց կուտայ մեզի թէ ինչպիսի բնութիւնէ պէտք է մենք զգուշանանք (Մաթ. ԺԳ. 4-9, 18-23):

ա) Կարծրացած ճամբուն գետինը կը ներկայացնէ անիմաց և անընդունակ սիրտերը, որոնք չեն գիտեր մտնել Աստուծոյ խորհուրդին մէջ: Նման քէն ըրած տաղանքներուն, որոնք հրապարակի վրայ չեն ուզեր ոչ ուրախանալ, երբ իրենց պարի եւ զանազաններ կը հնչեցունին, և ոչ ոքբալ՝ երբ տխուր եղանակներ կ'երգուին (Մաթ. ԺԱ. 16-19), այս մարդիկը անկարեկիր կը մընան, ինչ որ ալ ընէ Տէրը՝ զիրենք յուզելու համար: Եթէ Յովհաննէս Մկրտիչ չէ կարողացած շարժել անոնց սիրտը, իր խիստ բարձրը, Յիսուս ևս չ'աղգեր անոնց վրայ գթութեամբ թրթուռ իր շնչտեղով: Անոնց հոգին կարծրացած է աշ-

խարհի հետ իրենց շփումն, ինչպէս ամենօրեայ անցողաբանի ճամբան: Ի՞նչ բանի կը ծառայէ աստուածային սերմին անոր մէջ նետուիլը:

բ) Ուրիշ ունկնդրողներ ըստ երևոյթին աւելի լաւ տրամադրուած են: Փոշոտ ու չոր ճամբուն — Աւետարանի նկարագրութեան մէջ — կը յաջորդէ քորոտ դաշտ մը, որուն թեթեւ հողը կը թուի երկրագործին խոտանալ աւելի տառտութիւն, վանկի վաղահաս հունձքով կը ծածկուի: Անհաստատ միտքերն են անոնք, որոնք նորութիւններու միշտ տկնկաւոյց, ուրախութեամբ կը լսեն խօսքը, բայց իսկոյն երեսներն անգին դարձնելու համար՝ երբ խոշ ու խաւթիբի դուրս գան: Փորձութեան տապը շուտով կը մերկէ այս անարմատ և մատաղ բոյսերը, որոնք անհիւսիս հողի մը վրայ բուսած են:

գ) Սերմին մէկ ուրիշ ճամբ կ'իյնայ վերջապէս փուշով ծածկուած տեղի մը մէջ. արաք ճամբէն զատող փշուղիք խիտ ցանկն է ան: Այս պատճառաւ հատիկները կը խեղդուին հոն, առ ի չգոյն բոյսի և լոյսի: «Այլխարհի հողերը և հարստութեանց ցանկութիւնները» կը սպաննեն ամէն կենդանի տպաւորութիւն և ամէն լուրջ ջանք: Ուրիշ խօսքով, հոն նոյն իսկ, ուր կը կարծուի աւելի բան մը գտնել քան զգայմանց թեթեւութիւնը, որ ներկայացուած է հողի բարակ խաւովը, աշխարհի եթէ ոչ մակերեսային, այլ գտնէ բազմազգաղ, միշտ մըտացիք և իրենց երկբաւոր շահերուն մէջ մտասոյզ մարդիկն է որ կը գտնեն. «մարդիկ՝ որոնք այնքան մխրճուած են այս կեանքի յորձանուտին մէջ, որ անկարող են մտածելու յաւիտեականութեան պահանջներուն վրայ: Այսպէս է, իր վըշտապին և ողբերգական իրականութեան մէջ, երկարուոր կեանքին տուամբ: Թէ և կիսանքի սերմը նետուած է լիարժեք, բայց շատ քիչեր է որ կ'ըմբռնեն գայն. ուրիշ մտազգաղունքով բռնուած և կաշկանդուած են անոնք. Աւետարանի սրտագրաւ բացատրութեան համեմատ, «բազում են կոչեցեալք և սակաւ են ընտրեալք» (Մտթ. Իբ. 14):

Թողունք այդ հետ ամբոխները, ներկատի առնելու համար զանոնք որ ոչ միայն «անարգեցին զխորհուրդն Աստու-

ծոյ յանձինս իւրեանց» (Ղկա. Է. 30), այլ և յարատեցին բանին հնազանդութեանը մէջ, և այս կերպով «զատուած» մնացին մեղաւորներու բազմութենէն (հմտ. Մտթ. Գ. 10, 2, Գրծ. Բ. 40): Ի՞նչպէս կը կատարուի այն յեղաշրջութիւնը՝ որ զանոնք Սատանին իշխանութենէն կորզելով կ'ընդխառնէ երկնաւոր թագաւորութեան հետ: Մարդը, որովհետեւ Արարիչէն հեռու երբ ըլլայ՝ կը մեռնի (Ղկա. ԺԾ. 32). պէտք է մօտենայ Աստուծոյ, որ միայն կը կենսագործէ. ինչ բանի կը ծառայէ որ Աստուած շնորհ ընէ, եթէ ըմբռսները հեռու մնան թողութեան այդ տըշտութենէն: Որպէսզի վերին ռոգորմութիւնը իր օրհնեալ պտուղները ունենայ, պէտք է որ մօլորանք որդին վերադառնայ: Միայն թէ հոգեւոր այդ վերադարձը կը պարունակէ մէկէ աւելի ուրիշ գործեր, զորս վերալուծումը պէտք է զատորոշէ, որքան ալ որ կեանքի իրականութեան մէջ համաժող միջութիւն մը ըլլան անոնք. և որուն շարքը անոռակ որդիին առակը — Աւետարանի այն գոհարը (Ղկա. ԺԷ. 11-32) — ճշմարտութեան այնքան սրտաուռ լեզուով մը կ'ընդլայնէ, որ անկուսի և փրկութեան ողբերգութիւնը իր մութ և լուսաւոր հեռանկարներով, կը պարզուի այդ միամիտ ու վսեմ ուսուցումին մէջէն:

1. Նախ պէտք է որ մեղաւորը ինքզինքին դառնայ («զալի միտս իւր»): Մարդը, երբ Աստուծմէ բաժնուած է, արդարեւ, ընդամագցումի մէջ կ'ապրի: Իր սերտ տեսնակ մը անխճած տուն է, ուր բլենակել կը վախայ, վասնզի անոր մէջ կը տեսնէ աստուածային արդարութեան վերլծինդիբ ուրուականը, վասնզի գայն բլենակուած կը գտնէ սպառնալից ստուերներով, որոնք կ'ամբաստանեն զինքը՝ իր անդրին համար: Ուստի կը փափաքէ շատ հեռունըր փախչիլ փնտռելով մոռացումը, զոր կը խորհի գտնել հաճոյքի շուայտութեանց և գործերու մէջ: Բայց այդ արեցելութիւնը կը սպաննէ գայն. կը փրճացնէ մարմինը, կը խաթարէ հողին. պէտք է ուրեմն ար, գուրս գալով այդ մօլորանքէն, անտառի որդին աչքերը բանայ դէմ առ դէմ տեսնելու համար իր զգախտութիւնը. պէտք է որ համեմատէ իր ներկայ կացութիւնը՝ կորուսած առանձնաշնորհում-

ներու ճակատ: «Քրիստոսի վարձկանք», կը գտնուէին այն ատեն, սխալման գաղափարներէն մէջ, զիսկին ի տան հօր իմոյ հաղթանակէ, և ես տես տղաման հորն իմոյ:

Առանց իր ինչպէս ըլլալուն այս համոզումին, մարդս չի կրնար վերականգնել ինչպէս ալ իր տենչար փրկութեան, եթէ չըզգար թէ մեղաւոր և անարժան մէկն է: Այսպիսի է վիճակը անոնց՝ որոնք քողարքն ու ծարարութիւնն արգարութեան (Մտթ. Ե. 6), «հոգեւոր աղքատներուն» (Մտթ. Ե. 3), որոնք, Տիրոջ առջեւ, ինչ որ ալ լինին երկրաւոր միջոցները, արցունքով կը խոստովանին իրենց անկարողութիւնը (Կ. 4): Իրաւ է թէ հարստութեանց տիրանալը յաճախ լուրջ արգելք մըն է Քրիստոսի պահանջած այս աշխարհորայութեան (Մտթ. ԺԹ. 24): Քրիստոս ինչն ալ կրնայ հաղթանակել մարդերը և կարծրացնել դանձնք Աստուծոյ կամքին դէմ (Մտթ. ԺԱ. 27): Հաւատացեալը երբեք չի կրնար որեւէ օգուտ գտնել աշխարհի մ'յսլքան անձկակից կերպով փնտռած այդ ապականութիւններն (Մտթ. ԺԹ. 23, Մրկ. Ժ. 24): Կէտք է որ մեղաւորը, իր խոնարհութեամբ, ինքզինքն իմաստն ունեցած իր անպատահութեամբ, մանուկ դառնայ, «երկնից թագաւորութեան» մէջ մտնելու համար (ԺԷ. 3):

2. Բայց, ըստ Յիսուսի առակին, առանկ որդին չի բուսականանար միայն ողբալով իր թշուառութիւնը: Իր սխալը ճանչնալէն ետքը, առանկան որոշում մը կ'առնէ: Թողով օտար երկիրը, կը վերադառնայ իր հօր տունը: Կամ, առանց պատկերի խօսելով, տառապանքի զգացումին կը յաջորդէ իր չղթաները թօթուելով իր Աստուծոյ փարոզ հոգիին խոյանքը: Ուղղութեան այդ փոփոխութիւնը՝ զղլումը կամ դարձն է, որով մարդ կ'ընտրէ ուրիշ ճամբայ մը, խոստովանելով թէ մինչեւ այդ ատեն սխալ ճամբու հետեւած էր: Իրաւ է թէ, մարդ՝ ինք միտակը՝ չի կրնար գործել այդ հրաշքը: Բայց եթէ անկեղծ սրտով ձգտի առար, Աստուած ահոր մէջ կ'իբրեականացնէ այդ բարոյական յեղաշրջութիւնը: Վաճառ Քրիստոսան, Աստուծոյ որդին, հաղթարկելով այդ եկրպարանափոխութիւնը, կուտայ զայն մեզի: Ո՞չ ապաքէն խոստացաւ յաղիցնել դանձնք որ քաղցն ու ծարաւն ունէին արգարութեան

(Մտթ. Ե. 6): Ո՞չ ապաքէն սխալ կը կանչէ վաստակաւ հոգիները, որոնք կը տա՛ւ ապաքին և հանգիստ կը փնտռեն (Մտթ. ԺԱ. 28):

3. Յետոյ, իր երկիրը դարձած միջոցին, զղլացող որդին ճամբան չի յամենար: Կանգ կ'առնէ անկաւ, ինքզինքն ելած, նետուելու համար միայն հօրը գիրձ կը, որ զայն կ'ընդունի ուրախութեան և կարօտի յուզումներով: Քրիստոնէական ուսուցումը հաւատք կը կոչէ այն գործը՝ որով մեղաւորը Աւետարանի Աստուծոյն կուգայ: Անոր սկզբունքն է վատահոգութիւնը: Հաւատաւը, ամէն բանէ առաջ: Վստահել է մէկու մը վատահոգութեանը: Հաւատաւ Աստուծոյ՝ ընդունել է ուրեմն ահոր խօսքն իբրեւ ճշմարիտ: Կաւտաւ Յիսուսի՝ ընդունել է զայն իբրեւ ի վերուստ զրկուածը, փրկագործողը: Բայց առանց իր ազդեցութիւնը կրելու, կարելի չէ միանալ Յիսուս Քրիստոսի հետ: Երբ ըսելով անկան կանգնել բոլորովին ներհակ եղող բարոյական ուղղութիւն մը, քեզունքն բերում մը կը տրուին հաւատացեալին: Մարդուն Աստուծոյ հետ յարաբերութիւնը ու՛րիշ ձև մը կը ստանայ: Իր ամբողջ գոյութիւնը կը փոխուի: Կուտէ՞ն սա խօսքը: «Հաւատեք քո կեցողիքի զգեղ», որ այնքան յաճախ կը լսուի Փրկիչի բերնէն (Մտթ. Թ. 22, Մրկ. Ե. 34, Ժ. 52, Ղկս. Ե. 50, ևն): Գործարան կամ միջոց փրկութեան իւրացման, հաւատքը կ'ամբողջացնէ զղլումը: Եթէ, այս վերջինին միջոցաւ, մարդը զընտրէ միջոցաւ, որ իրենց վրեժները կը դառնայ Աւետարանի բարեբանութեան: Կանգ և զրկուած, կողմերը կ'երպարանափոխութեան, որոնցմով մարդ կ'ըլլայ որդի Աստուծոյ: Հաւատքին առարկան է ուրեմն Աստուած, հեղինակը փրկագործական շնորհին (Մրկ. ԺԱ. 22), կամ Յիսուս Քրիստոս, իր Որդին (Մտթ. ԺԷ. 6): Թէև համատեսականները կ'ըսեն ընդհանրապէս «հաւատալ», առանց խնդիրի (Մտթ. ԻԱ. 22, Մրկ. Ե. 36, Թ. 24, Ղկս. Ը. 13, 50, ևայլն), ու կ'անգիտանան յովհաննէսեան և Պօղոսի ուսուցումին խորհրդական իմացումը (Գաղ. Բ. 20): Հոս ալ ունեցածնիս ճշմարտութեան բոլոր գանձերը ընդլայնող կատարեալ վարդապետութենէ մը աւելի:

Յիսուսի մէկ մտածումն է մանաւանդ, իր կերպընկալ և ժողովրդապան ձեւին տակ՝ Այսպէս կամ այնպէս, անառակ որդին իր հօրը տունը դարձած է։ Անիկա լքած թուա՞ղած է մեղքին աւերութեանդ ոտքոտները, ուր տաժանելի գերութեան մէջ էր եղած, ընդունուելու համար թագաւորութեան օրհնեալ շրջափակին մէջ, որուն սուրբ և փառաւոր երանութիւնը պիտի վայելէ ասկէց ետքը։ Արդ, որովհետեւ Քրիստոս առաջնորդն է փրկուածներուն, իր աշակերտներուն, այսինքն Յիսուսով փրկուածներուն գործն ու առանձնաշնորհը պիտի լինի «գալ զկնիս» (Մտթ. ԺԶ. 24), ինչ կը նշանակէ մեր օրերուն ալ յաճախ յեղ-յեղուած այս խոսքը։

Շատրու կարծիքով, Յիսուսի հետեւիլը՝ նմանիլ է անոր, տառական, նիւթական իմաստով. ըստ այսմ, շրջուն քաղաքներէն, ձեռքի աշխատանքը, աղ-քատութիւնը պիտի լինէին, Տիրջը տեսակէտով, բրիտանական կատարելութեան խտելը։ Դիտել կուտամ սակայն թէ այս մեկնաբանութիւնը որքա՞ն կը ջլատէ և կը ցածքեցնէ Աւետարանը։ Եթէ այդպէս ըլլար, Քրիստոնէութիւնը ո՛չ միայն խնչաւտ պիտի ըլլար բարձր մշակոյթի և մթնի ազնուական պահանջներուն հետ — որոնց համար միշտ որոշ չափով նիւթական միջոցներ մը կարճոր են — ալ և այն ատեն հարուստները պիտի դատաւարութենէն հարուստ ըլլալուն, ու աղքատները պիտի փրկուէին՝ աղքատ եղած ըլլալուն համար միայն։ այսինքն երկնաւոր շնորհ պիտի եղած չըլլար այն Աստուած, որ «սիրտին կը նայի»։ Մինչդեռ պարզ է թէ մարդ կրնայ աղքատ ըլլալ և դրամին շատ մեծ կարեւորութիւն տալ, այսինքն զայն պաշտել՝ չունենալով հանդերձ զայն, և ընդհակառակն, սրտին խորէն արժէք ընծայել իր ունեցած ոսկին կամ ստացուածքներուն։ Բայց տեսնե՞ք թէ Տէրը ինչ կը սովորեցնէ այս մասին։ Անշուշտ Յիսուս քիչ կարեւորութիւն կուտայ երկրաւոր բարութիւններուն. չէ՞ որ ցոյց կուտայ անոնց անօգուտ ըլլալը և նոյն իսկ վտանգները (Մտթ. Զ. 19, 20, Դկս. ԺԲ. 33, ԺԶ. 1-15)։ Բայց ինչո՞ւ կը յայտաբարէ թէ գժուարին է որ զինչս աւելին «մտանել յարքայութիւն Աստուծոյ» (Մրկ.

Ժ. 23)։ Վասնզի, ինքն իսկ կը բացատրէ իսկոյն թէ անոնց վիճակին վտանգն է «յուսալն յինչս» (Կ. 24)։ Այսպէս խօսիլը՝ տընտեսական տեսակէտով տրամախեղ չէ, այլ գուտ կրօնական գետնի վրայ կենալ։ Եւ այս է եղած արդարեւ Փրկչին մշտական ուղղութիւնը իր գործունէութեան ընթացքին։ Եթէ հարուստ երիտասարդին կը հրամայէ վաճառել իր բոլոր ստացուածքները և իրեն հետեւիլ (Մրկ. Ժ. 21), պատճառն այն է որ իր խոսակցին հօգոյ այդ վիճակին մէջ, Քրիստոս անհրաժեշտ կը համարէր անոր համար՝ իր սիրտը կեղեքող այդպիսի բան մը, որ մեղքին պատճառ տուող «աչքը խլելու» պարագան է լոկ։ Ուրիշ ատեն ոչ մէկ այդպիսի գոհողութիւն պարտադրեց երբեք. այսպէս Մարթա և Մարիամ Յիսուսի կը ծառայէին, իրենց տունին մէջ ընդունելով զայն, և ոչ թէ տուններին ծախելով, իրեն հետ ժուռ գալու համար ամէն կողմ (Դկս. Ժ. 38, 42)։ Շրջուն կեանքը Յիսուս կը յանձնարարէ ամենք միայն և ոչ թէ ամէնուն։ Թոյլ կուտայ որ Յակոբուն և Յովհաննէն, ձկնորսն որդիները, միանան իրարու, իրենց նաւակը թողլով իրեն հետեւելու համար. բայց Գաղարայի այսահարը, բժշկուելէն ետքը, իր գիւղը՝ իրեններուն մօտ կը զրկէ (Մրկ. Ա. 20, Ե. 19)։ Գալով այն կէտին թէ ինչ յարգ պէտք է ընծայել ձեռական աշխատութեան, Բեթանիացի երկու քոյրերուն օրինակը կը հասկցնէ զայն մեզի։ Մարթա ստոյգ է թէ աւելի գործունէայ էր. աւելի համ կ'առնէր առտնին զբաղումներէ։ Յիսուս կը գովէ՞ զայն. ոչ. ընդհակառակն, կը թուի նոյն իսկ մեղադրել զայն, գրեալ տեղով աւելի Մարիամ «որ եկն և նստաւ առ ոտն տեառն և լսէր զբանս նորա» (Ժ. 38-42)։

(Շարունակելի)

Ժ. 9.

